

виконавчої служби України. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Право.* 2019. № 1 (6). С. 58-69.

3. Ткаченко О. Г., Залуговська Г. П. Вплив службової підготовки на компетентність персоналу установ виконання покарань державної кримінально-виконавчої служби України. *Юридичний науковий електронний журнал.* № 10, 2022 С. 415-418.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-64>

МІСЦЕ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ В САНКЦІЙНОМУ МЕХАНІЗМІ ПРО ВИЗНАННЯ НЕОБҐРУНТОВАНИМИ АКТИВІВ ТА ЇХ СТЯГНЕННЯ В ДОХІД ДЕРЖАВИ

Федрак Анастасія Миколаївна

студентка юридичного факультету

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

м. Чернівці, Україна

Вищий антикорупційний суд України створено для забезпечення неупередженого розгляду корупційних справ, ухвалення справедливих рішень у разі доведення вини та призначення відповідного покарання шляхом застосування санкцій. Санкції, зокрема стягнення активів, є важливим засобом боротьби з корупцією, особливо у період воєнного стану, коли необхідно швидко реагувати на загрози національній безпеці. ВАКС розглядає справи щодо конфіскації активів осіб, які причетні до збройної агресії проти України, що підкреслює його ключову роль у сучасних умовах.

Вищий антикорупційний суд відповідно до статті 1 Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» є постійним діючим вищим спеціалізованим судом та покликаний забезпечити притягнення до відповідальності осіб, які раніше могли уникати правосуддя завдяки своїм політичним або економічним зв'язкам. Організаційно, ВАКС складається з першої інстанції та апеляційної палати, до його складу входять 38 суддів. Перша інстанція представлена: 27 суддів, 9 колегій, 9 слідчих органів, з яких 12 суддів одночасно здійснюють функції слідчих судів. Апеляційна палата включає: 11 суддів та 4 колегії [1]. Згідно вимог статті 19 Конституції України встановлено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [2].

Юрисдикція Вищого антикорупційного суду є доволі специфічною, адже вона охоплює лише окрему категорію справ, пов'язаних із корупційними злочинами, визначеними в Кримінальному кодексі України, за умови що суб'єктом правопорушення є топ-посадовець, а предметом кримінального правопорушення є завдана шкода державному чи комунальному підприємству у розмірі двох тисяч і більше від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Окрім того, до компетенції ВАКС входять справи, пов'язані з необґрунтованими активами, тобто активами, джерела походження яких не можуть бути підтверджені законними засобами [3].

До юрисдикційних повноважень ВАКС входить контроль за дотриманням прав і свобод учасників кримінального процесу під час розслідування корупційних злочинів. Це охоплює розгляд клопотань щодо застосування запобіжних заходів, проведення обшуків, арешту майна та інших процесуальних дій, що потребують судового дозволу. Слідчі судді ВАКС виконують важливу функцію в забезпеченні законності та справедливості на етапі досудового розслідування.

Реалізація санкцій починається з виявлення та ідентифікації активів осіб, які становлять значну загрозу безпеці або суверенітету України. Цей процес координується Міністерством юстиції України за участю правоохоронних органів, таких як Служба безпеки України, Національне антикорупційне бюро та Бюро економічної безпеки. Важливу роль у цьому відіграє співпраця з Агентством з розшуку та менеджменту активів, яке займається пошуком і управлінням активів до їх передачі у дохід держави.

Судове провадження у Вищому антикорупційному суді – виступає наступним етапом в реалізації санкційного механізму. ВАКС розглядає позови щодо стягнення активів за спрощеною процедурою адміністративного судочинства. Справи такого типу мають особливий характер, оскільки передбачають застосування санкцій без обвинувального вироку, що відповідає міжнародній практиці non-conviction based forfeiture [4, с. 148]. У процесі суд перевіряє законність накладення санкцій, встановлює зв'язок активів із підсанкційними особами та наявність законних підстав для конфіскації.

Надалі, в роботу такого «санкційного механізму» включається Фонд державного майна України. Саме після ухвалення рішення ВАКС його виконання забезпечує Фонд державного майна України. Стягнуті активи передаються до ФДМУ, який здійснює їх державну реєстрацію, управління або реалізацію. Водночас цей етап супроводжується труднощами через бюрократичні процедури та недостатню інституційну спроможність ФДМУ, що уповільнює процес [4, с. 150]. Фінансові ресурси від реалізації активів спрямовуються до Державного бюджету України, а саме – до фонду ліквідації наслідків збройної агресії.

Основною метою створення і діяльності ВАКС є забезпечення незалежного, справедливого та ефективного судового розгляду справ, пов'язаних із корупційними злочинами, особливо тими, що вчиняються високопосадовцями. І саме в цьому ракурсі неабиякого значення займає принцип невідворотності відповідальності. Він є фундаментальною засадою правосуддя, яка передбачає, що кожна особа, яка вчинила правопорушення, повинна бути притягнута до відповідальності та зазнати справедливого покарання [5, с. 24].

Отож, можемо виділити наступні моменти, що характеризують місце Вищого антикорупційного суду в санкційному механізмі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави: відіграє ключову роль у санкційному механізмі, забезпечуючи судовий розгляд справ, пов'язаних із застосуванням санкцій до осіб, причетних до корупції чи загроз національній безпеці; основною функцією ВАКС у цьому процесі є об'єктивний і незалежний аналіз доказів, поданих компетентними органами, для винесення справедливих рішень щодо санкцій; має повноваження розглядати справи, пов'язані зі стягненням активів, отриманих незаконним шляхом або тих, що належать особам, причетним до збройної агресії проти України; завдяки спеціалізації суду в антикорупційній сфері, ВАКС забезпечує ефективний і прозорий механізм застосування санкцій; одним із важливих аспектів діяльності ВАКС є сприяння реалізації політики санкцій як інструменту боротьби з корупцією та відновлення справедливості; судова практика ВАКС є важливим джерелом правового прецеденту, який впливає на подальший розвиток санкційного законодавства; ВАКС співпрацює з іншими державними інституціями, такими як Міністерство юстиції, Служба безпеки України та Національне антикорупційне бюро, для забезпечення комплексного підходу до реалізації санкцій; в умовах воєнного стану роль ВАКС у санкційному механізмі набуває особливого значення, адже суд сприяє швидкому реагуванню на загрози суверенітету та безпеці держави; діяльність ВАКС у межах санкційного механізму спрямована на посилення відповідальності осіб, які сприяють корупційним або агресивним діям проти України; ефективна робота ВАКС у застосуванні санкцій є вагомим фактором у зміцненні верховенства права та відновленні довіри суспільства до судової системи.

Література:

1. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 р. № 2447-VIII : станом на 30 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>.

2. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

3. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 7 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

4. Климосюк А. Механізм реалізації державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. Т. 2, № 30. С. 145-154. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2\(30\)-145-154](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2(30)-145-154)

5. Малетов Д.В. Принцип невідворотності покарання в аспекті функціонування Вищого антикорупційного суду України. *Правові горизонти*. 2021. Т. 14, № 2. С. 23-30 URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/85344/1/Maletov_The_Principle.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-462-0-65>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Харитонов Євген Олегович

*доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент
Національної академії правових наук України,
зав. кафедрою цивільного права
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-5521-0839>*

Харитонova Олена Іванівна

*докторка юридичних наук, професорка, член-кореспондент
Національної академії правових наук України зав. кафедрою
інтелектуальної власності та патентної юстиції
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-9681-9605>*

Оцінюючи перспективи розвитку правової системи України, на наш погляд, передусім, маємо враховувати два головних Виклики, що наразі постали перед нашою державою: 1) вистояти і перемогти у протистоянні російській агресії; 2) скористатися вікном можливостей для підтвердження і реалізації європейського вибору українського суспільства.